

Trotomno djelo Joža Pirjevca o Josipu Brozu predstavljeno sinoć u Podgorici

Istorijska saga o fenomenu Tito

PODGORICA - Tito nije bio tiranin, ali jeste bio diktator. Želio je i ljubio vlast – kazao je slovenački historičar Jože Pirjavec sinoć pred mnogobrojnom podgoričkom publikom, na promociji svog trotomnog djela „Tito i drugovi“. Ovo kapitalno izdanje zajednički je projekat Nove Pobjede, Portala Analitika, Nove knjige i Univerzal kapital banke.

U punoj sali Gradske knjižare, Pirjavec je na šarmanan i upečatljiv način govorio o liku i djelu Josipa Broza.

Žive ideje

Predstavljajući razloge zbog kojih je Tito uvijek iznova interesantan, on je podsjetio da su neke njegove ideje još žive i naglasio da će jugoslovenski eksperiment imati još jednu budućnost.

-U mnogome, Tito je bio srećan čovjek, ali u bračnom životu bio je nesrećan. Imao je, kao što znate, pet žena. Svi ti brakovi završili su se neslavno, ali najuzasni je bio posljednji, sa Jovankom, psihotičnom ženom koja je Titu uništila posljednjih 20 godina života. I o tome piše ova knjiga – kazao je Pirjavec. Osim autora, na promociji cr-

OMARŠATAHUNADRUČAČETINAČIN: Saproemocije u Gradskoj knjižari

Pirjavec je napravio vrijednu naučnu knjigu koja sadržajem, strukturom, idejom i pristupom predstavlja najveći domet istorijske nauke na našim prostorima – kazao je Živko Andrijašević

nogorskog izdanja ovog regionalnog izdavačkog poduhvata govorili su historičari dr Tvrtko Jakovina i dr Živko Andrijašević.

Prema riječima Jakovine, mnoge stvari išle su u prilog istorijskoj ulozi koju je Josip Broz umio da prepozna i zgrabi.

- Pirjavec je dao vrlo živu sliku

Tita, ali ono što ovu sintezu posebno razlikuje od drugih jeste ulazak u arhivsku građu. U ovom djelu postoje arhivska istraživanja o određenim fenomenima koja ne možete pronaći u drugim djelima pisanim o njemu. Materijal je sakupljan iz arhiva iz cijelog svijeta, opsežno i iz velikog broja izvora – kazao je Jakovina.

Knjiga „Tito i drugovi“ daje drugačiji uvid u lik Josipa Broza i predstavlja grupni portret političke elite koja je djelovala uz njega. Zbog toga je kao vrijednu istorijsku studiju u Crnoj Gori objavljivanje ovog djela pozdravio i dr Živko Andrijašević.

- Nije historičaru lako odreći se onoga što je njegov vrijednosni

Knjiga koja propituje i kritikuje

- Svaka revizija istorije na temelju novih dokumenata je dobrodošla. Svaka generacija i vrijeme pišu iznova svoje interpretacije. Propitivati maršala Jugoslavije mislim da se mora i treba. Ipak, negiranje određenih stvari nije dobro. To negiranje je nešto čega se moramo boriti na jugoslovenskom prostoru. Knjiga Joža Pirjevca, naravno, to ne čini. Ona na puno mjesta propituje Tita, nekada ga i vrlo oštro kritikuje. Možda je izbor nekih izvora mogao biti balansirani, međutim, ovo je knjiga koja nije odbila da naglasi pozitivne, niti da pomene negativne aspekte maršala Jugoslavije koji je, kako god to doživljavali, ipak najvažnija istorijska ličnost južnoslovenskih prostora u 20. vijeku – kazao je dr Tvrtko Jakovina.

sud, teško je napraviti otklon od ambijenta u kojem se formirate. Ovo je knjiga u kojoj je historičar uspio da napravi otklon od sopstvenog mogućeg ideološkog stava o ličnosti o kojoj piše. Napravio je vrijednu naučnu knjigu koja sadržajem, strukturom, idejom i pristupom predstavlja najveći domet istorijske nauke na našim prostorima – naglasio je Andrijašević.

Originalni pristup

Kako je kazao, previše je skromno nazvati ovo djelo biografijom o Titu.

- Ovo je više knjiga o fenomenu Tito, a to je nešto drugačije od ličnosti ili ređanja činjenica iz života važne političke ili državničke ličnosti. Ovo je pružanje odgovora na pitanje ko je Tito i kako je postao velika istorijska ličnost – ocijenio je Andrijašević.

Prema njegovim riječima, Pirjavec nema pretenziju da kaže kako je Tito veliki čovjek, već se na osnovu izvora jasno zaključuje da je riječ o veoma važnoj istorijskoj ličnosti.

- Ovo je knjiga koja ima originalni pristup tumačenja izvora. Fascinirao me je način na koji Pirjavec činjenice pretvara u simbole. Način na koji od hiljadu znakovitih činjenica bira baš onu koja može da posluži za izvođenje karakterologije i tipologije jedne istorijske ličnosti, pa tako i knjiga počinje poglavljem o Titovim očima i pogledu – kazao je Andrijašević.

Kao posebno značajan, on je izdvojio dio knjige koji se bavi periodom Brozovog boravka u Sovjetskom Savezu.

- Tu je ključni odgovor na pitanje kako je Tito postao velika ličnost. Te njegove sovjetske bliskosti ključne su za Josipa Broza. Isto tako, njegov otklon od tih institucija, ne od tih metoda, 1948. godine napravio je Broza svjetskom ličnošću. Te godine začimje se Tito kao svjetska pojava – podsjetio je Andrijašević.

Prva knjiga edicije „Tito i drugovi“ u prodaji je od juče, druga će na kioscima i u knjižarama biti od 4. maja, a treća od 17. **R.M.**

Koncerti vrhunskih izvođača obilježili i drugi dio festivala „A tempo“

Da poželite da muzika nikada ne prestane

Nakon nastupa velikih ansambala u prva četiri dana „A tempa“, u nastavku festivala podgorička publika imala je priliku da prisustvuje odličnim koncertima koje su upriličili grupa „Sudar perkašn“ iz Hrvatske, pijanista Konstantin Lifšic iz Švajcarske, kvartet saksofona „Signum“ iz Njemačke, kao i „Uska kan“ i „Maleševske zurle“ iz Makedonije.

Sudar

Iako svako kombinovanje muzičkih pravaca i prebacivanje u posve drugačije instrumentarije sa sobom nose rizik od pretjerivanja, prelaznja granica dobrog ukusa (zarad povlađivanja širem auditorijumu), nastup sastava „Sudar perkašn“ pokazao je koliko pažljivim i vještim pristupom, osjećajem za mjeru, tzv. krossover može zvučati zaista sjajno. Umjesto često banalnih matrica izvođača ovog pravca, uz nerijetko preglumljene scenske nastupe, na podijumu CNP-a uživo smo slušali inventivne aranžmanske postavke i fluidno i potentno integriranje pravaca koje je donešeno sa mnogo entuzijazma. Perkusionisti iz Samobora, koji su se školovali na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, u svom programu imali su autorsku gastronomsku muzičku ponudu, oličenu u stavovima „Eat svite“ Sarmu, Paprikaš, Paprenjak, Baklavu, Musaku. Mocartov „Turski marš“ u njihovom izvođenju bio je šaljivo pomjeren sa parnog na neparni metar, a u nekoliko filmskih numera, koje potpisuje Žan-Mišel

Žar (Kalipso, Roki, 007), slušali smo maštovita aranžmanska uklapanja, uz konstantno visok nivo izvođaštva svih članova sastava.

Veliki broj udaraljki (marimba, ksilofon, metalofon, konga, bubnjevi, klavir itd), njihova raznobojnost zvukova, korišćenje rekvizita, rasvjete i zanimljivih kostima dodatno su omogućili članovima grupe da, uz nevjerojatnu energiju koju posjeduju, proizvedu izuzetno pozitivne vibracije u CNP-u, zbog kojih je publika kraj koncerta dočekala na nogama.

Lifšic

Festivalsko veče koje je uslijedilo još jednom je potvrdilo kako je vrhunsko izvođaštvo uvijek jak razlog zbog kojeg umjetnici, u ovom slučaju švajcarski pijanista Konstantin Lifšic, opet gostuju na „A tempu“. Kompozicije koje je Lifšic za ovu priliku uvrstio u program imale su jasno formalno i stilističko određenje – varijacije Johanesa Bramsa. Djela su odabrana, tako da osim „Varijacija na originalnu temu“, kompozitor svojom jedinstvenom poetikom elaborira i reinterpretira teme svojih prethodnika, Šumana i Hendla, („Varijacije na Šumanovu“ i „Varijacije i fuga na Hendlovu temu“) i takođe tretira folklornu građu („Varijacije na Mađarsku pjesmu“).

Konstantin Lifšic je sugestivan umjetnik čijem se svakom tonu vjeruje. On stvara svijet koji počiva na nevjerojatno čvrstim temeljima. U njemu se on osjeća ugodno, sigurno i onoga

DOSLJEDNOST: „Signum“ na festivalu „A tempo“

koga sluša magnetično uvlači u široko prostranstvo i introvertnu romantičarsku poetiku Bramsa. Kompletan nastup ovog pijaniste imao je zvučnu čistinu, preglednost, višeslojnost, kao i nevjerojatnu dubinu i temeljnost tona, o bilo kom klavirskom registru da je riječ. Koji god tehnički aspekt Lifšicove interpretacije da posmatramo i koji god karakter da tumači, podjednako je izuzetan. On pripada onoj grupi umjetnika zbog kojih, dok ih slušate, poželite da muziciranje traje u nedogled. Njegova izvođačka kondicija djeluje potpuno neiscrpno. Lifšic svo-

je zamisli ne podređuje čak ni auditorijumu naviknutom da na bisu sluša, dopadljive i poznate kompozicije, pa i u tom segmentu koncerta bira kompleksna djela i ostaje dosljedan onome što ga čini posebnim i što ga izdvaja od mnogih, a to su nevjerojatna dubina poimanja i tumačenja odabranog programa, koje se na ovom nivou ne mogu baš tako često čuti.

Signum

Osmo veče festivala bilo je rezervisano za kvartet saksofona „Signum“, koji je prije nekoliko sezona nastupio u CNP-u.

Koncertni program uključio je djela 19. i 20. vijeka, mahom transkripcije za sopran, alt, tenor i bariton saksofon. Prava stilistička dosljednost bila je prepoznata na početku koncerta, kroz evokaciju baroknih igara, u Grigovoj „Holberg sviti“. Pažljiva dinamička iznivenisanost pratnje u „Dva komada za gudački kvartet“ D. Šostakoviča (posebno u „Elegiji“) i „Adađu za gudače“ Samjuela Barbera, profilisala je karakter i stvarala podlogu na kojoj su se u ovim, ali i u ostalim kompozicijama, gradile prefinjene melodijske linije. Uigranost i filigrantska ritmič-

ka preciznost posebno su došle do izražaja u brzim stavovima kompozicije „Šest bagatela“ Đerđa Ligetija. Koliko svaki član kvarteta ponaosob posjeduje visok interpretacijski kvalitet, najočiglednije se dalo čuti u brojnim solima Geršvinove „Svite na temu Porgije i Besa“, zbog čega je publika i na ovom nastupu „Signuma“ imala odlične reakcije.

Romska muzika

Na programu prethodnjeg večeri festivala našla se autentična romska muzika, koju su na nastupu upriličenom u atrijumu Kapital plaze, izveli sastavi „Uska Kan“ i „Maleševske zurle“ iz Makedonije. Koncert su otvorila dvojica zurlaša, koji su u melodiji i bordunskoj potpori, specifičnom cirkularnom tehnikom sviranja (uzimanje vazduha na nos), postizali slišenost i kontinuitet u zvuku, što svakako predstavlja izvođački imperativ.

U nastavku, kroz široko postavljeno repertoar „Uska kana“, koji je uključivao teme različitih muzičkih pravaca, dalo se uočiti jedno konzistentno funkcionisanje i interpretacijsko usklađivanje ansambla kao cjeline. Čvrsti basovski temelji, intonativno čisto strukturisanje harmonskog bloka i jako muzikalna i tehnički uređena soliranjna članova ansambla, uz atraktivnost i prepoznatljivost melodija koje su odabrali za nastup, proizveli su vedru atmosferu, koja je u nekoliko navrata upotpunjena i igrom publike u atrijumu Kapital plaze. **Vanja VUKČEVIĆ**